

(Hekayə)

- *Sabahın xeyir, Sadıq dayı, bəlkə üzümü qırxasan? Bir görüm başqa qırxanda necə olur...*

Neçə günün leysan yağışlarından sonra bərk istilər düşmüşdü. Heç nəyə həvəs yox idi.

Taqətsiz, halsız uzanıb, bir udum meh həsrətiylə axşamı gözləyirdin. Ancaq gecənin gündüzdən elə bir fərqi yoxuydu. Bürkü sıxıb adamın suyunu çıxarırdı.

Səhərə kimi neçə dəfə tərini içində yuxudan ayırırdın.

- Ağillı fikirdi. - Üzündə heç bir ifadə yoxdu. Süstlük, əzginlik var.

Sadıq dayı bizim məhəllədə gələndə mən uşağıydım.

Köşkün altına iki tir vurub, onu yoğun məftillə yük maşınına bağlamışdılar. Hardan hara, o boyda yolda iz sala-sala sürüyüb bu dördyol ayrıcına qoymuşdular.

Uşaqılı-böyükü hamı köşkün başına yığılmışdı. Arvadlar sevinirdi ki, daha hər xırım-xırda üçün şəhərə qaçmayacaqlar.

Ancaq köşk dükən yox, dələlxana oldu. Yaşıl köşəkə, başı həmişə dibindən tərtemiz qırxılı ağxalatlı Sadıq dayıya beləcə öyrəşdik.

O vaxtdan məhəllədə çox şey dəyişmişdi. Qonşular bir-birinin bəhsinə biri o birindən, heç olmasa, bir daş hündür ikimərtəbəli evlər tikdirmişdilər.

Uşaqlar böyümüşdü, gözümüzü açıb qoca gördüklərimiz ölmüşdülər, oğlanlar gəlin gətirmişdi, qızlar ərə gedib məhəllənin yolunu yadırgamışdılar, təzə peyda olmuş uşaqları isə adam düz-əməlli tanıya bilmirdi.

Ancaq köşk həmin ki idi, ikimərtəbəli evlərin yanında lap balaca görünməyə də, Sadıq dayı vaxtaşırı onun rəngini təzələyirdi, ora-burasına əl gəzdirdirdi.

Elə Sadıq dayı da həmin ki idi: nə cavan idi, nə qoca, bəlkə də heç vaxt dəyişməyən ağ xalata, dibindən tərtemiz qırxılı başı adamı çaşıdırırdı.

Mənə elə gəlirdi ki, Sadıq dayı üçün irəlində heç nə yoxdu, görülməsi işini görüb, deyilməsi sözünü deyib, daha arzulanması, can atılması bir şey qalmayıb – mənim ilk təəssüratım beləydi.

İllər öz işini görmüşdü; üzünün dərisi lirtləşmişdi, çənəsi sallanmışdı, mənim ilk təəssüratım isə dəyişməmişdi.

«Qırx – qəribə yaşdı. Nə keç-

miş düşünürsən, nə gələcək haqqında planlar qurursan.

Adam bu gününü yaşamaq istəyir, bu gündən hər şeyi almaq istəyir». Bu sözlər Sadıq dayının məhəlləmizə gəldiyi ilk vaxtlara aiddi.

Köşkün dükən olmadığına heyfəsilənsələr də, məhəllə cə-

rənmişdik.

Nəyisə öz dilindən eşitmişdik, nələrisə qulağımız çalmışdı, nələrisə özümüzdən uydurmuşduq.

«Bilmirəm bu qızlar nə tapmışdı onda. Gözəl-zad deyildi. Doğrudu, çirkin də deyildi.

Ortaboy, tökməbədən, qara-

Sadıq Budaqh

şın. Şabalıdı gur saçları varıydı. Gündə bir fason çıxarırdı, gah dala darayırdı, gah alına tökükdü. Gözləri də altdan-altdan qayıq-qayıq qaynayırdı».

«Bir yerdə duran deyildi. Səbəlliyə bambaşqa, canı cəhənnəm. Evləndən sonra da vərdisini tərtemizləmişdi. Ailə, arvad, uşaq, di gəl yenə onun-bunun tumanının dalınca qaçırdı».

«Qadınları kim sevmir ki. Əgər kimsə mənə xoşlayırsa, mən də ondan xoşum gəlsə, niyə axı istəyimi boğmalıyam».

Ancaq günlərin bir günü ayılmışdı ki, qadınlar onu çəkmir, onda hiss, həyəcan oyatmır.

rin-şirin sözlər pıçıldayırlar.

«Çoxdan tanıdığım qızdı. Dəmək olar, gözümün qabağında böyümüşdü».

Ancaq heç vaxt ağıma başqa şey gətirməmişdim, ona başqa gözlə baxmamışdım. Heç yolda izdə rast gələndə də düz-əməlli fikir vermirdim».

Yatıb başqa bir adam kimi oyanmışdı.

Bu adam nə qız görmüşdü, nə qadın görmüşdü, nə ailə, uşaq qayığı çəkmişdi. «Durub oturub onu fikirləşirdim, onunla rastlaşmaq üçün yüz hoqqa çıxarırdım. Ancaq rastlaşanda üzünə dik baxa bilmirdim, söz deyəndə dilim-ağzım təpiyirdi. Lap məktəbliyə dönmüşdüm».

Axır ki, ürəyini açıb sözünü demişdi. Neçə dəfə gizlicə görüşüb söhbətlaşmışdılar. Hər şey seviləndə gözəlliyi: əlindən tutmaq da, yanında dinməz-cə dayanmaq da. Bir anın sevinci bütün günə çilənirdi.

Qanıqara olanda, işi tərs gətirəndə, təklilik, sakitlik axtarırdı ki, öz dünyasına çəkilsin, hər sö-

«Apar mənə, hara istəyirsən apar. Baş götürüb gedək burdan.

Bilirəm çətindi, bilirəm, düz danışmıram, ailən, uşağın, ancaq sevirənsən apar. Söyəcəklər, qoy söysünlər, lənətləyəcəklər, qoy lənətləsinlər. Mən hər şeyə dözərəm, sən də dözərsənsə, apar».

O, ailəsini atmamışdı. Heç bu haqda düşünməmişdi. Birce onu hiss eləmişdi ki, qurduğu ev uçulur, daşları sökülür, açıq qalmış qapını küləklər çırpır.

«Görən, aparsam, gedərdimi?»

Sadıq dayı başqa cür ola bilməmişdi. Öyrəşdiyi həyatdan qopa bilməmişdi, naməlumluqdan qorxmışdı. «Elə an olur ki, gərəkdir heç nə düşünmədən addım atasan. Bilmirsən pismi olacaq, yaxşımı, birce onu bilirsən ki, bütün həyatın dəyişəcək».

O addımı hamı ata bilmir. Bu nə tək-tək adamlar bacarır. Mən bacarmadım. Mən hamı kimi oldum».

Son görüşdə bir-birlərinə nə demişdilər, nə hisslər keçirmişdilər – allah bilir. Bir daha görüşməmək üçün ayrılmışdılar.

«Bacılı, bacılı...»

«Can bacılı».

İki ağ göyərçindi, onun altında oturduğu ağaca qonmuşdular.

«Bu kişi niyə belə kədərli?»

«Dərdi var, bacılı».

«Dərdinin əlacı yoxdumu, bizim ona köməyimiz dəyə bilməzmi?»

«Yox, bacılı, bu dərdin əlacı yoxdu».

«O nə dərdi ki, bacılı, əlacı yoxdu?»

«Onu daha heç kim sevməyəcək...»

Mənə elə gəlirdi ki, Sadıq dayı şabalıdı gur saçlarını onda dibindən qırxmışdı, qayıq-qayıq qaynayan gözləri onda ölmüşdü, qonur gözlərində qüssə onda yuva qurmuşdu.

Bəs o «su sonası» indi hardaydı? Bəlkə xiffətdən sağalmaz dərde tutulmuşdu, ilk görüşlərini, ilk öpüşlərini xatırlaya-xatırlaya dünyadan köçmüşdü?

Bəlkə sevdiyi adamlar bir daha rastlaşmaq üçün baş götürüb haralarasa getmişdi, ailə, uşaq sahibiydi, hər gün bazarda, dükanda gördüyü kök, dolu arvadlardan biriydi, indi heç Sadıq dayı yadına da düşmürdü?

Xatırlayanda da o vaxtkı uşaq hərəkətlərinə yüngülcə gülümsəyirdi?

Açıq qalmış qapıları küləklər çırpırdı...

İlk dəfə üz qırxdırdığıma görə Sadıq dayı məndən pul almaq istəmir. Mən də «siftəndi» deyib, pulu məcbur verirəm.

- Sağ ol, Sadıq dayı.

Bir azdan Sadıq dayı dələlxanaya bağlayıb gedəcək. İstilər düşəndən çox vaxt axşamlar da məhəllədə görünür.

«Salam, Sadıq dayı».

«Kefin necədi, Sadıq dayı?» «Sabahın xeyir, Sadıq dayı».

«Nə təhərsən, Sadıq dayı?»

«Yaxşıyam, sağ ol».

Hamı kimi hər gün beləcə görüşürük. Ancaq hərdən Sadıq dayının tərs-məsəb cavabları da olur.

- Yaxşı oldadı, xatirələr qoy-sa...

Nisgül

maati ona tez öyrəşdi, köşk məhəllənin yığnaq yerinə döndü.

Sadıq dayı adama çox da yovuşan deyildi, içki içmirdi, siqaret çəkmirdi, - «bütün günü əlim başınızda, üzünüzdədi, içsəm, çəksəm, iydən bezərsiniz, mənimsənsən nə gəlib», - ancaq onun yanında darıxmırdılar, hətta dələlxana bir gün bağlı olanda, elə bil məhəllədə nəşə çatışmırdı.

Biz uşaqların isə başını keçəl qırxdırmaq dəb düşmüşdü.

Özge vaxt bizi yola gətirmək müsibət məsələydi, indi «o boyda adamın başını keçəl qırxdırması» dilimizi, ağızımızı bağlayırdı.

Köşklə, ağ xalata, qırxıq başı ilə Sadıq dayı məhəlləmizə qonur gözlərində açıq-aşkar duyulan bir kədər də gətirmişdi. Zərəfat eləyəndə, gülüb danışanda da o kədər gözlərindən boy göstərirdi.

Biz o kədərin arxasına düşüb Sadıq dayı barədə çox şey öy-

Bərk qorxmışdu ki, qadınlar həvəsi birdəfəlik ölə, onlara heç yaxın gedə bilməyə. «Dedim, ay dadi-bidad, nə tez, hələ mənimsənməmişəm».

Doğrudanmı, hər şey qurtardı? Sonra böyür-başına baxdım, gördüm, yox, məsələ başqa cürdü.

Arxalarınca düşdüyüm, gördükdüklərimdi mənə çəkməyən, ürəyimi yerindən oynatmayan. Nə hiss, nə sevgi, tez, əziyyətsiz ələ keçirmək üçün belələrinə yaxınlaşmışdım».

Yaşadığı həyat ona mənasız görünmüşdü.

Ömrü ağır bir yük kimi onu sıxırmışdı. Bir vaxt ona sevinc gətirən anları təkrar xatırlamaq da dadına çatmırdı. Həmin yalançı xoşbəxtliyə görə özünə yazığı gəlirdi.

Hər şey yuxu ilə dəyişmişdi. Yuxuda qonşu qızı görmüşdü. Görmüşdü onunla sevişir, bülbül kimi dimdik-dimdüyə dayanıb, ürəkləri əsə-əşə bir-birlərinə şir-

zə, hər baxışı təzədən xatırlasın, duyduğu çirpintiləri təkrar yaşasın. Günlər tez keçirdi, günlərin başında o qız dururdu.

Qalan şeylər mənasız idi. Səhər tez açılınsın ki, onu görsün, evdən çıxsın ki, onunla rastlaşsın, tək qalsın ki, onu düşünsün.

Xoş baxışdan, şirin sözdən savayı bir şey ummadığı belə xoşbəxt günlər çox davam eləmişdi. Ondan olsaydı heç nəyi dəyişməzd, möcüzə olana qədər gözləyirdi.

«Həyatda möcüzə yoxdu, özünü aldada bilmək var. Yalançı daşlardan yalançı ev qurursan. Həmin evin qapısını külək, damını yağış döymür. Onun üçün həmişə günəş çıxır, Ay doğur, həyatında qızılğüllər açır».

Başqasının əli o evə çatmaz, onu heç kim uçura bilməz. O uçanda, içəridən uçulur, bir göz qırpmında sökülüb dağılır, yerində sonralar ot da bitmir».